

КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ РІВНІВ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ ТА ТУРЕЦЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Р. С. Коваленко,

старший викладач

Харківський національний університет ім. В.Н.Каразіна
roman.kovalenko@karazin.ua

В статті розглянуто рівні соціально-економічного розвитку України та Турецької Республіки. Проаналізовано основні демографічні показники. Проведено компаративний аналіз рівнів зростання ВВП України і Турецької Республіки: номінального, за паритетом купівельної спроможності, на душу населення. Визначені динаміка та перспективи соціально-економічного розвитку України та Турецької Республіки, окреслені періоди спаду та збільшення обсягів ВВП обох країн. В контексті євроінтеграції України та Турецької Республіки проаналізовано рівні економічного розвитку з країнами Європейського Союзу за такими показниками як ВВП та ВВП на душу населення. Згідно методології Світового Банку визначено до якої групи країн, за рівнем економічного розвитку відносяться держави.

Ключові слова: соціально-економічний розвиток, зростання, експорт, імпорт, інтеграція, тенденція, аналіз.

КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ УРОВНЕЙ СОЦИАЛЬНО-ЕКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ УКРАИНЫ И ТУРЕЦКОЙ РЕСПУБЛИКИ В КОНТЕКСТЕ ЕВРОИНТЕГРАЦИИ

В статье рассмотрены уровни социально-экономического развития Украины и Турецкой Республики. Проанализированы основные демографические показатели. Проведен компаративный анализ уровней роста ВВП Украины и Турецкой Республики: номинального, по паритету покупательной способности и на душу населения. Определены динамика и перспективы социально-экономического развития Украины и Турецкой Республики, указаны периоды спада и увеличения объемов ВВП обеих стран. В контексте евроинтеграции Украины и Турецкой Республики произведено сравнение уровней экономического развития со странами Европейского Союза, по таким показателям как ВВП, и ВВП на душу населения. Согласно методологии Мирового Банка определено, к какой группе стран по уровню экономического развития относятся государства.

Ключевые слова: социально-экономическое развитие, рост, экспорт, импорт, интеграция, тенденция, анализ.

COMPARATIVE ANALYSIS OF SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT LEVELS OF UKRAINE AND THE REPUBLIC OF TURKEY WITHIN EUROINTEGRATION

The article considers the levels of socio-economic development of Ukraine and the Republic of Turkey; analyzes main demographic indicators; carries out a comparative analysis of GDP growth rates of Ukraine and the Republic of Turkey: nominal, according to purchasing power parity, per capita. The research determines dynamics and prospects of social and economic development of Ukraine and the Republic of Turkey; shows the periods of GDP decreasing and increasing of the countries. Within the European integration of Ukraine and the Republic of Turkey the author analyzes the levels of economic development with the countries of European Union according to the following criteria as GDP and GDP per capita. According to the World Bank methodology, the author analyzes which group of countries, according to the level of economic development, the states belong to.

Key words: socio-economic development, growth, export, import, integration, trend, analysis.

Актуальність. Показники соціально-економічного розвитку є важливими індикаторами сучасного стану держави, її місця в світовій економіці та системі міжнародного поділу праці. В контексті євроінтеграційних прагнень України та Турецької Республіки соціально-економічний стан є важливим фактором в процесі євроінтеграції та відповідності Копенгазьким критеріям вступу до ЄС. Враховуючи основні чинники процесу міжнародної економічної інтеграції, близькість рівнів економічного розвитку є одним з основних, що впливають на цей процес. Відповідність рівнів соціально-економічного розвитку є прямим чинником який впливає на інтенсивність процесу європейської інтеграції України та Турецької Республіки.

Слід зауважити що, на соціально-економічне становище України та Турецької Республіки значний вплив мають низка факторів не економіч-

ного характеру такі як: російська агресія на сході України, анексія Криму та проведення антитерористичної операції, спроба державного перевороту в Турецькій Республіці, терористичні акти, та загальна нестабільність на Близькому Сході.

Метою статті є визначення та порівняння рівнів соціально-економічного розвитку України та Турецької Республіки в контексті євроінтеграції.

Протягом 2014 року економіка України функціонувала в украї несприятливих умовах. Російська агресія завдала Україні безпрецедентних гуманітарних і соціальних втрат і спричинила серйозні деструктивні процеси, в т.ч. руйнацію інфраструктури на території бойових дій, дезорганізацію усталених виробничих зв'язків і критично важливих постачань ресурсів, часткову втрату зовнішніх ринків та експортного потенціалу. Водночас, абсолютно необхідне для країни кардинальне реформування внутрішніх

економічних механізмів залишилося невиразним, а окремі зміни запроваджувалися дуже повільно.

Саме реальний сектор економіки зазнав найбільших втрат від збройного протистояння — розташовані у східних регіонах виробництва вугільної, металургійної, машинобудівної, хімічної промисловості, що забезпечували значну частину внутрішнього промислового виробництва та експорту, зазнали величезних втрат, знищено низку транспортно-логістичних об'єктів. В 2014 році відбулося значне прискорення темпів падіння промислового виробництва, яке за підсумками року становило 10,2%. Негативну динаміку продемонстрували всі основні види промислової діяльності: скорочення обсягів виробництва у добувній промисловості і розробленні кар'єрів становило 13,7%, переробній промисловості — 9,3%, постачанні електроенергії, газу, пари і кондиційованого повітря — 6,6%. Такий тренд багато в чому був зумовлений падінням виробництва у Донецькій та Луганській областях (на 31,5% і 42% відповідно у 2014 р.) [3].

Починаючи з 2014 року, в Україні були проведені ключові реформи в низці галузей, серед іншого: проведення значної фіскальної консолідації, перехід до гнучкого обмінного курсу, реформування тарифів на електроенергію і системи соціальної допомоги, перехід на прозору систему державних закупівель, спрощення регулювання підприємницької діяльності, стабілізація та реструктуризація банківського сектора, прийняття пакету реформування системи охорони здоров'я, створення антикорупційних органів та запровадження декларування активів посадовими особами.

Початок суттєвих перетворень в турецькій економіці був покладений засновником республіки Мустафою Кемалем (Ататюрком) у 1923 році, проте значні економічні реформи розпочалися в країні в останній чверті ХХ ст. і були пов'язані не стільки з побудовою ринкової економіки, скільки із значними структурними реформами та очікуваним вступом до Європейського Союзу. Членство в ЄС було проголошено головним завданням в зовнішньоекономічній політиці держави [3].

Турецька Республіка відноситься до групи держав з динамічною економікою, яка базується на багатокладності господарства, що охоплює сучасну промисловість, ремесла, екстенсивне і інтенсивне сільське господарство, туризм який є невід'ємною складовою інтенсивного соціально-економічного розвитку. Турецька Республіка має розвинутий приватний сектор, але держава продовжує відігравати значну роль в провідних галузях промисловості, транспорті, комунікаціях, а також у банківській сфері.

Економічна ситуація в останні роки в Турецькій Республіці характеризувалася значними змінами в її економіці викликаних як об'єктивними, так і суб'єктивними причинами. Якщо на початку 90-х років економіка країни відзначалася одними із найбільших в світі темпів економічного зростання

(10% і більше), то після різкого падіння приросту ВВП у 1994 році темпи росту уповільнилися до 6,5% (1995-1998 рр.), хоча й продовжували залишатися доволі високими як для європейської економіки. 1999 рік виявився доволі складним для Турецької Республіки, коли відбулося накладання одразу двох негативних чинників, впливу на національну економіку. З одного боку, мали місце два сильні землетруси, які завдали великої шкоди господарству, з другого — економічна криза в державах СНД, які на той час стали провідними імпортерами продукції легкої промисловості. Становище країни погіршилося ще й у зв'язку із фінансовою кризою, в основі якої лежав дефіцит бюджету, зумовлений виплатами по відсотках державного боргу, які на той час становили 42% всіх державних видатків [4].

Таблиця 1

Основні демографічні показники України та Турецької Республіки

	Одиниця виміру	Україна	Туреччина
Чисельність населення	тис. людей	44,209,733	80,274,604
Густота населення	ос./кв. км.	75,4	102,4
Народжуваність	ос./1000 меш.(‰)	10,5	16
Смертність	ос./1000 меш.(‰)	14,4	5,9
Природний приріст	ос./1000 меш.(‰)	-3,9	10,1
Механічний приріст	ос./1000 меш.(‰)	-0,1	-1,2
Середня довжина життя	років	71,8	74,57
Сумарний коефіцієнт народжуваності	дітей/жінку	1,5	2,1
Рівень урбанізації	%	69,7	73,4

Джерело: складено автором за матеріалами [1]

Населення Турецької Республіки, за оцінкою 2016 року, складає 80,274,604 осіб (за цим показником країна посідає 17 місце в світі). Середній вік населення — 30,5 років. Це свідчить про те, що турецька нація є молодого стосовно, наприклад, країн Європи, де середній вік загального числа населення становить в середньому 40 років. Середня довжина життя — 74,57 років (126 місце в світі). Більшу частину населення, а саме 67,1%, складають люди віком від 15 до 64 років; діти від 0 до 14 років складають 26,6% населення, а люди віком 65 і більше років — 6,3%. За народжуваністю Турецька Республіка займає 106 місце серед країн світу. Темпи приросту населення — 1,26%; за цим показником Турецька Республіка займає 95 місце в світі. Співвідношення статей майже рівне — 1,02 чоловіків на 1 жінку. Сумарний коефіцієнт народжуваності 2,05. За рівнем міграції Турецька Республіка посідає 64 місце в світі [6].

Динаміка зростання чисельності населення Турецької Республіки в 2000-2005 рр. складала 1,4%, а в 2010-2016 роках має середньорічний темп зростання 1,7%. Корінне населення — турки — складає 70-

75% від загальної кількості населення, друге місце за чисельністю посідають курди – 19%, інші етнічні меншини – 7-12%. Народжуваність у Турецькій Республіці станом на 2016 рік дорівнює 16‰, а смертність – 5,9‰. Частка іммігрантів в 2016 році становила 3,8%, еміграція представлена в тому числі біженцями і вимушеними переселенцями: в країні постійно перебуває 103 тис. біженців з Іраку, 2,7 млн з Сирії.

Середній вік населення Турецької Республіки становить 30,5 років, очікувана середня тривалість життя – 75,5 років (зокрема, 72,5 р. для чоловіків та 77,3 р. для жінок). Турецька Республіка є високоеурбанізованою країною, частка міського населення становить 73,4%, темпи його зростання – 1,97% щорічно. Економічно активне населення становить 25 млн чол., що становить 31,2% від загального населення Турецької Республіки. Більшість зайнятого робочого населення, а саме 45,8%, працюють у сфері послуг, у сільському господарстві - 29,5%, у промисловості - 24,7% [1].

Розподіл ВВП по секторах економіки становить: 6,1% - сільське господарство, 28,5% - промисловість, 65,4% - сфера послуг [1].

Проводячи компаративний аналіз основних демографічних показників та рівнів соціально-економічного розвитку України та Турецької Республіки можна зазначити, що населення України у 2016 році складало 44,209,733 тис чоловік, 32 місце в світі. Середній вік населення складає 40,1 років, на 9,6 роки більше ніж в Турецькій Республіці, що свідчить про те що Україна є старіючою країною, але цей показник є близьким до середнього віку населення в Європейському Союзі. Більшу частину населення складають люди віком від 24 до 54 років, 44,6%, діти віком від 0 до 14 років складають 15,2%, люди віком від 15 до 24 років 10,8%, люди віком від 55 до 64 років 13,5%, а люди віком більше 65 років 15,8%. Середня тривалість життя 71,8 років, 148 місце в світі. Темп природного приросту населення є негативним і складає -3,9, смертність перевищує народжуваність. Сальдо міграції теж негативне і складає -2,25‰. Рівень урбанізації 69,7%, що свідчить про високий рівень урбанізації країни [3;6].

Розподіл валового внутрішнього продукту по секторах економіки становить: 14,4% - сільське господарство, 26,3% - промисловість, 59,3% - сфера послуг [1].

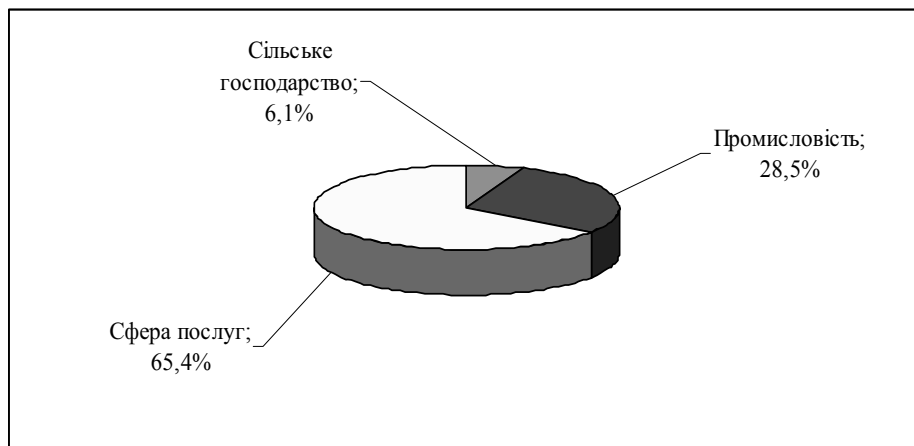

Рис. 1. Структура ВВП Турецької Республіки.
Складено автором за матеріалами: [1]

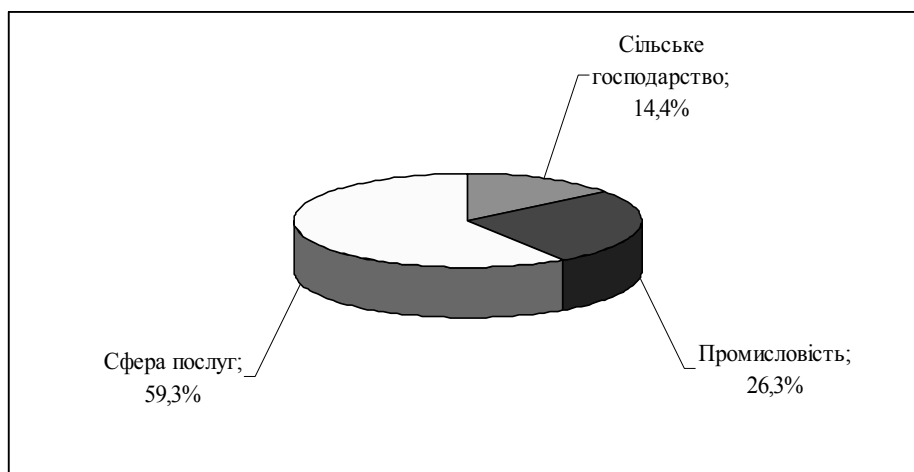

Рис. 2. Структура ВВП України.
Складено автором за матеріалами: [1]

Аналізуючи структуру валового внутрішнього продукту України та Турецької Республіки слід зауважити, що обидві країни мають прогресивну структуру ВВП, з яскраво вираженою перевагою сфери послуг 59,3% та 65,4% відповідно. Доля промисловості в економіці приблизно рівна - 26,3% та 28,5%, але Україна має перевагу в сільськогосподарському виробництві - 14,4% проти 6,1% в Турецькій Республіці.

Одним з найбільш високоагрегованих показників системи національних рахунків та соціально-економічного розвитку в цілому, є валовий внутрішній продукт (ВВП). Тому є доречним зробити компаративний аналіз таких показників як: ВВП, ВВП на душу населення, ВВП за паритетом купівельної спроможності, ВВП за паритетом купівельної спроможності на душу населення, темп приросту ВВП в Україні та Турецької Республіки.

ВВП України у період після світової фінансової кризи 2008 року і до 2014 року мав чітку тенденцію до збільшення обсягу. У 2009 році ВВП України склав 117,2 млрд дол. США, в обчисленні на душу населення 2,840 тис дол. США. За паритетом купівельної спроможності 327,2 млрд дол. США, в обчисленні на душу населення 7,110 тис дол. США.

Таблиця 2

Динаміка ВВП України

Роки	ВВП за номіналом Млрд дол. США	ВВП на душу населення Тис дол. США	Темп приросту %	ВВП за ПКС Млрд дол. США	ВВП за ПКС на душу населення Тис Дол. США
2005	86	1,828	2,7	301,2	6,390
2006	108	2,303	7,3	331,5	7,202
2007	143	2,570	7,5	367,7	8,025
2008	180	3,220	1,9	386,1	8,417
2009	117	2,840	-14,5	327,2	7,257
2010	136	2,990	4,1	347,3	7,685
2011	163	3,110	5,2	369,7	8,281
2012	176	3,500	0,3	379,7	8,472
2013	178	3,760	0	385,8	8,629
2014	131	3,560	-6,5	368,2	8,666
2015	91	2,115	-9,9	334,6	7,915
2016	93	2,185	2,3	352,6	8,190

Джерело: складено автором за матеріалами [3; 5]

В 2016 році ВВП України склав 93,2 млрд дол. США, на 2,3% більше у порівнянні з 2015 роком, та 2,185 тис дол. США у перерахунку на душу населення, на 3,3% більше ніж у 2015 році. За паритетом купівельної спроможності у 2016 році ВВП сягнув обсягу у 352,6 млрд дол. США, що на 5,3% більше у порівнянні з 2015 роком, а на душу населення 8,190 тис дол. США, що на 3,4% більше у порівнянні з 2015 роком.

На Рисунок 3 можна побачити два періоди спаду темпів приросту ВВП України та Турецької Республіки, це 2005- 2009 роки, та 2010 – 2014 роки. Це можна пояснити світовою фінансовою кризою

2008-2009 років та загальносвітовим спадом економічної активності в період 2010-2014 років.

Таблиця 3

Динаміка ВВП Турецької Республіки

Роки	ВВП за номіналом Млрд дол. США	ВВП на душу населення Тис дол. США	Темп приросту %	ВВП за ПКС Млрд дол. США	ВВП за ПКС на душу населення Тис. Дол. США
2005	482,7	7,117	9,6	0,853	12,572
2006	529,2	7,727	6,9	0,884	12,881
2007	649,1	5,492	4,7	0,966	13,901
2008	730,3	9,552	0,7	1,056	15,021
2009	614,4	10,276	-4,8	1,031	14,472
2010	735,5	8,741	9,2	1,158	16,022
2011	736,1	10,000	8,8	1,296	17,633
2012	783,1	10,454	2,2	1,369	18,302
2013	821,8	10,565	3,8	1,436	18,844
2014	813,3	10,200	-1,1	1,487	19,192
2015	818,1	9,130	4	1,522	19,361
2016	856,8	11,180	2,9	1,698	21,100

Джерело: складено автором за матеріалами [5; 6]

В останні роки існує тенденція постійного зростання валового внутрішнього продукту Турецької Республіки, приріст якого складає більш ніж 4%, лише у 2014 році цей показник був негативним і склав -1,1%, у той час, як середній рівень приросту ВВП для країн Європейського Союзу в 2014 році складав 1,7%.

В 2015 році приріст ВВП склав 4% ,у той час, як середній рівень приросту ВВП для країн Європейського Союзу в 2015 році склав 1,9%, в 2016 році цей показник склав 2,9%, а в країнах ЄС 2,03%.

В 2009 році, після світової фінансової кризи, ВВП Турецької Республіки за офіційним обмінним курсом складав 614,4 млрд дол. США, у розрахунку на душу населення – 10,276 тис дол. США; ВВП за паритетом купівельної спроможності складав 1,030 трлн дол. США, у розрахунку на душу населення – 12,086 тис дол. США.

В 2016 році ВВП Турецької Республіки за офіційним обмінним курсом склав 856,8 млрд дол. США, у розрахунку на душу населення – 11,180 тис дол. США; ВВП за паритетом купівельної спроможності сягнув позначки 1,698 трлн дол. США, у розрахунку на душу населення – 21,100 тис дол. США [5].

Слід відзначити швидке відновлення економічного розвитку Турецької Республіки після 2009 року, яке відбулося завдяки чітким діям турецького уряду у економічній політиці. У 2016 році темп приросту ВВП складає - 2,9%. Україна лише в 2016 році відновила економічне зростання спричинене кризою 2014 року [6].

З моменту утворення Турецька Республіка випробувала різні економічні моделі у своєму розвитку. У перші роки свого утворення, починаючи з 1923 року, країна прискорила еволюцію в бік європеїзації та основний акцент у своїй економічній

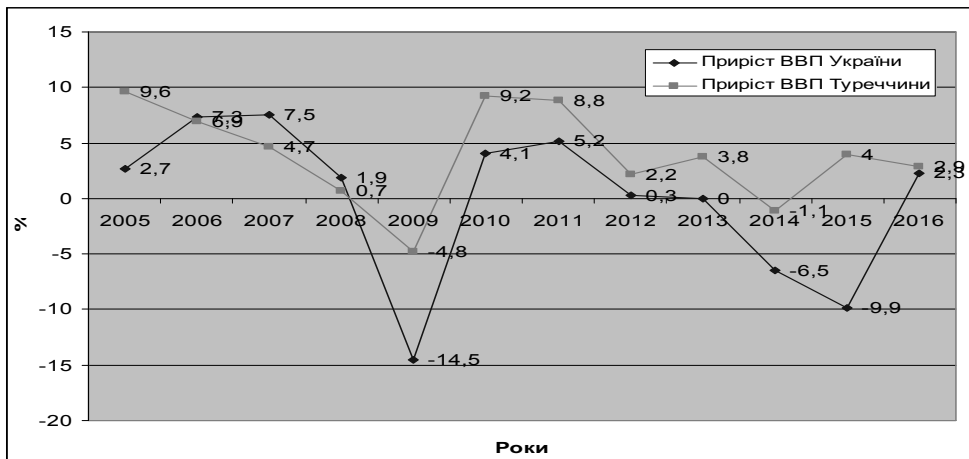

Рис. 3. Темпи приросту ВВП України та Турецької Республіки.
Побудовано автором за матеріалами Таблиць 2,3

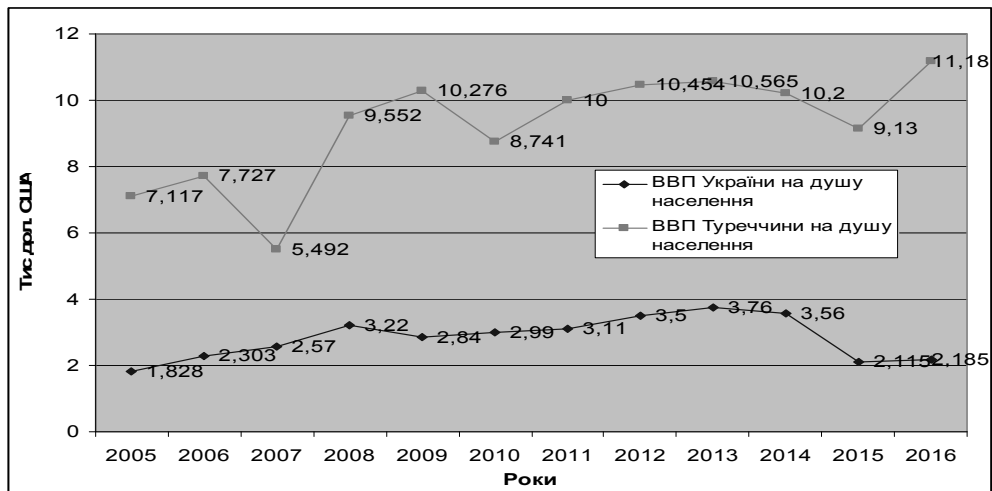

Рис. 4. Динаміка росту ВВП на душу населення України та Турецької Республіки у 2005-2016 роках.
Побудовано автором за матеріалами Таблиць 2,3

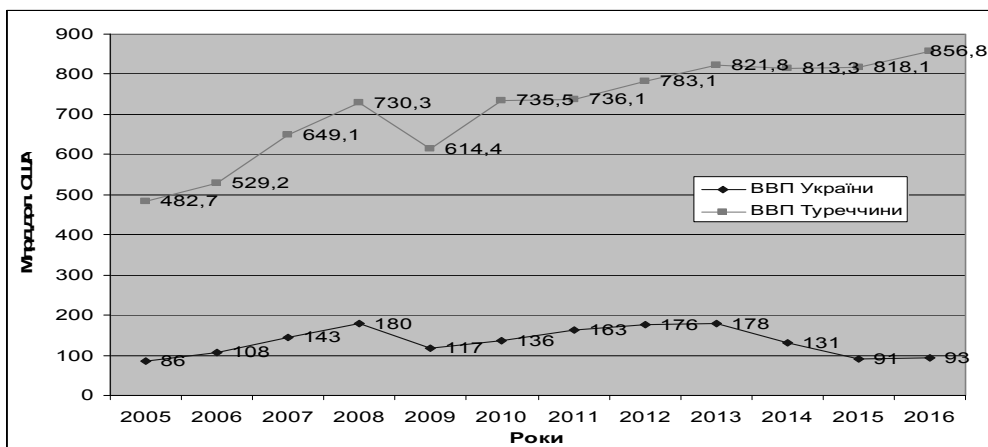

Рис. 5. Динаміка росту ВВП України та Турецької Республіки в 2005-2016 роках.
Побудовано автором за матеріалами Таблиць 2,3

політиці намагалася зробити на посиленні ролі приватного національного капіталу; фактично була обрана світська модель розвитку. Однак, не зважаючи на ці зусилля, Турецька Республіка не могла уникнути історично сформованого, ще з часів існування Османської імперії, державного втручання у економіку [4].

В Турецькій Республіці діє один з найліберальніших законів щодо іноземного капіталу, таким чином країна намагається стати більш привабливою в плані іноземних інвестицій і їй це вдається. Основні інвестиційні проекти здійснюються в галузях туризму та будівництва. Після значних валютних надходжень, Турецька Республіка збільшила імпорт сучасної техніки та обладнання. Здійснюється імпорт сировинних товарів, напівфабрикатів, технологій та споживчих товарів. Турецька Республіка є залежною від імпорту енергоресурсів та товарів наукомісткого виробництва. Об'єм імпорту продовжує перевищувати об'єм експорту, а сума зовнішньої заборгованості продовжує зростати, це посилює імпортозалежність економіки та загальну залежність держави від розвинених країн та міжнародних організацій. Економічний розвиток Турецької Республіки проходить на фоні високих темпів інфляції і постійного дефіциту державного бюджету та одночасно із стабільним зростанням ВВП держави та надходженням іноземних інвестицій [4].

Згідно з даними Докладу з глобальної конкурентоздатності країн (The Global Competitiveness Report), який був опублікований Всесвітнім економічним форумом у 2016 році, Турецька Республіка втратила 4 позиції та змістилася з 51 на 55 місце, при тому що дані були зібрані до спроби державного перевороту в липні 2016 року. Тим не менш враховуючи нестабільну геополітичну ситуацію та міграційні процеси, країна виявила економічну стійкість. В умовах високої інфляції, падіння цін на нафту допомогло країні скоротити дефіцит бюджету та зовнішній борг. Залишаються проблеми у недостатній кваліфікованості робочої сили через те, що турецьке населення воліє почати працювати раніше і не закінчує належним чином освітні установи, та через нестачу фінансування з боку держави в освітній сектор [2].

Україна як і Турецька Республіка постраждала під час світової фінансової кризи 2008 року, темп приросту ВВП у 2009 році склав - 14,5%. У 2010-2011 роках економічне зростання відновилося темп росту склав 4,15% та 5,2% відсотків відповідно. У 2013 – 2015 роках почалося стрімке падіння темпів росту ВВП та погіршення соціально-економічного становища в Україні, це насамперед пов'язано з анексією Криму та проведенням антитерористичної операції в ОРДЛО. До 2013 року загальна динаміка росту ВВП України та Турецької Республіки була схожа та відповідає загальносвітовим тенденціям.

Сумарний обсяг ВВП країн Європейського Союзу у 2016 році склав 16,396 трлн дол. США, що

в середньому становить 585,5 млрд дол. США. На першому місці серед країн-членів ЄС за цим показником стоїть Німеччина – 3,466,7 трлн дол. США, друге місце Великобританія – 2,618 трлн дол. США, третя Франція – 2,465 трлн дол. США. Взагалі ВВП більше ніж 1 трлн дол. США мають ще дві країни-члени Європейського Союзу: Італія – 1,849 трлн дол. США та Іспанія – 1,232 трлн дол. США. Усі інші 23 країни ЄС мають ВВП менше ніж 1 трлн дол. США. Найменший обсяг ВВП серед країн-членів ЄС мають Мальта – 10,9 млрд дол. США, Кіпр – 19,1 млрд дол. США та Естонія 23,1 млрд дол. США. Темп росту ВВП в Європейському Союзі знаходиться в межах від 0% до 5% в рік. Найбільший зростання ВВП було в Ірландії на рівні 5% [5].

Таблиця 4

Валовий внутрішній продукт країн Європейського Союзу

Країна	ВВП		
	На душу населення (тис дол. США)	Загальний (млрд дол. США)	Приріст %
Австрія	45,230	386,4	1
Бельгія	41,860	466,3	1
Болгарія	7,470	52,3	3
Великобританія	42,390	2618,8	1
Греція	18,960	194,5	0
Данія	56,730	306,1	1
Естонія	17,750	23,1	1
Ірландія	52,560	294,1	5
Іспанія	27,520	1232,1	3
Італія	31,590	1849,9	0
Кіпр	23,680	19,8	2
Латвія	14,630	27,6	2
Литва	14,770	42,7	2
Люксембург	76,660	59,9	4
Мальта	24,140	10,9	5
Нідерланди	46,310	770,8	2
Німеччина	43,660	3466,7	1
Польща	12,680	469,5	2
Португалія	19,850	204,5	1
Румунія	9,470	186,6	4
Словаччина	16,810	89,5	3
Словенія	21,660	43,9	2
Угорщина	12,570	124,3	2
Фінляндія	44,730	236,7	1
Франція	38,750	2465,4	1
Хорватія	12,110	50,4	2
Чехія	17,570	192,9	2
Швеція	54,630	510,9	3
Всього		16396,6	
Середній рівень	30,240		2,03

Джерело: побудовано автором за матеріалами [5]

В контексті прагнень набуття повноправного членства Європейському Союзі, на нашу думку є доцільним, порівняти рівні економічного розвитку України і Європейського Союзу та Турецької Республіки і Європейського Союзу. Одним з ос-

новних критеріїв вступу до Європейського Союзу є відповідність рівня економічного розвитку кандидата, рівню економічного розвитку країн-членів ЄС. На нашу думку найбільш повно економічний розвиток країни характеризує такий показник системи національних та міжнародних рахунків як валовий внутрішній продукт та темпи його росту.

В 2016 році в Україні обсяг валового внутрішнього продукту склав 93,2 млрд дол. США, що в 6,2 рази менше ніж середній рівень в ЄС, темп росту ВВП України в 2016 році склав 2,3%, в той час коли середній рівень росту ВВП в ЄС складає 2,03%. В Турецькій Республіці обсяг ВВП у 2016 році склав 856,8 млрд дол. США, це у 1,4 рази більше ніж середній показник в Європейському Союзі, але у той же час у 4,04 рази менше ніж ВВП найбільшої економіки ЄС – Німеччини. Порівнюючи ВВП України та Турецької Республіки, валовий внутрішній продукт України менше у 7,8 рази ніж в Турецькій Республіці. Темп росту ВВП в Туреччині у 2016 році склав 2,9% а в ЄС середній показник 2,03%.

В 2016 році рівень ВВП на душу населення в Європейському Союзі знаходився в межах від 7,470 тис дол. США в Болгарії до 76,660 тис дол. США у Люксембурзі. Загальний середній рівень ВВП на душу населення в країнах-членах Європейського Союзу у 2016 році склав 30,240 тис дол. США на душу населення.

В Україні ВВП на душу населення в 2016 році дорівнював 2,185 тис дол. США на душу населення що в 13,8 разів менше середнього значення цього показника в Європейському Союзі і в 5,1 рази менше ніж в Турецькій Республіці. В Турецькій Республіці у 2016 році валовий внутрішній продукт на душу населення склав 11,180 тис дол. США, що в 3,1 рази менше ніж середній показник в ЄС. За цим показником Турецька Республіка знаходиться приблизно на одному рівні з Болгарією – 7,713 тис дол. США на душу населення, Румунією – 9,997 тис дол. США на душу населення та Хорватією – 7,713 тис дол. США на душу населення.

За методологією Світового Банку, який щорічно розраховує показники національного доходу на душу населення в країнах світу, всі держави і території класифікуються за трьома категоріями:

Перша група. Країни з високим рівнем доходу на душу населення (від 12,616 тис. дол. США і вище).

Друга група. Країни із середнім рівнем доходу на душу населення (від 1,036 до 12,615 тис. дол. США).

Третя група. Країни з низьким рівнем доходу на душу населення (від 1,035 тис. дол. США і нижче).

За цим показником Україна посідає 158 місце з 217 країн світу – 2,310 тис дол. США. Турецька Республіка посідає 87 місце з показником 9,950 тис. дол. США. Таким чином за класифікацією Світового Банку Україна та Турецька Республіка відносяться до другої групи країн із середнім рівнем доходу на душу населення [5].

Висновки. В ході дослідження було встановлено, що на соціально-економічний стан України великий вплив має російська агресія на сході України, анексія Криму та загальна політична нестабільність. Саме з цим пов'язано різке падіння основних показників соціально-економічного розвитку України в період з 2013 по 2015 рік. Проведений компаративний аналіз рівнів соціально-економічного розвитку України та Турецької Республіки засвідчив, що Турецька Республіка випереджає Україну за всіма макро і мікроекономічними показниками, зокрема за таким узагальнюючим показником економічного розвитку як валовий внутрішній продукт. В 2016 році валовий внутрішній продукт України за офіційним обмінним курсом склав 93,2 млрд дол. США, у перерахунку на душу населення 2,185 тис дол. США, що менше ніж в Турецькій Республіці в 9,1 та 5,1 рази відповідно. За паритетом купівельної спроможності валовий внутрішній продукт України складає 352,6 млрд дол. США, у перерахунку на душу населення 8,190 тис дол. США, що менше ніж в Туреччині в 4,8 та 2,5 рази відповідно. Темп росту ВВП України складає +2,3%, темп росту ВВП Туреччини +2,9%. В контексті євроінтеграційних спрямувань України та Турецької Республіки, та відповідності рівнів економічного розвитку критеріям членства в Європейському Союзі, проведений аналіз встановив що середній розмір валового внутрішнього продукту на душу населення країн-членів Європейського Союзу становить 30,240 тис дол. США, що в 13,8 рази більше ніж в Україні та 2,7 рази більше ніж в Турецькій Республіці.

Література:

1. Central Intelligence Agency URL <http://www.cia.gov> (дата звернення: 20.06.2017).
2. World Economic Forum The Global Competitiveness Report URL: <http://www.weforum.org> (дата звернення: 15.07.2017).
3. Офіційний сайт Державної служби статистики України URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 21.07.2017).
4. Офіційний сайт Міністерства закордонних справ Турецької Республіки URL: <http://www.mfa.gov.tr> (дата звернення: 23.08.2017).
5. Офіційний сайт Світового Банку URL: <http://www.worldbank.org> (дата звернення: 14.15.2017).
6. Офіційний сайт Турецького інституту статистики URL: <http://www.turkstat.gov.tr> (дата звернення: 11.09.2017).